

Filmens musik

Kommentarer til de to notationer, – og til musikscenerne i filmen

Af Michael Hauser

Den første scene med traditionel østgrønlandsk musik viser fangerne, der syngende vender hjem fra fangst. I modsætning til de andre sangscener i filmen er optagelsen ikke afbrudt ved klip og sammensplejsning. Emil Reesen lader sangen fade ind efter strygerklange, og desværre sker det midt i et vers.

Til de traditionelle sange hørte normalt tromning på trommen af tamburintype, udført af sangeren selv på trommerammen, men af naturlige årsager er der ingen tromning i denne sang. Dette kan have inspireret Reesen til at benytte strygerledsagelse, hvor han overvejende bruger hovedtonerne i melodien treklangsmønster, – altså i det benyttede notationsniveau tonerne c' e' g', – men ind imellem også andre klange, der er oplyst lige over sangstemmen. Treklangen(e) lader han flimre i et fortsat klangbånd under hele sangen, i forskellige styrkegrader, men hele tiden. På intet tidspunkt lades vi alene med den ægte grønlandske sang. Det kunne scenen sagtens have båret; det er et dejligt syn af de mange kajakker, og den grønlandske melodi er god. Der er noget be-

tagende ved at høre mange mandsstemmer synge enstemmigt, sådan som denne sang oprindeligt er udført. Reesen ødelægger denne virkning. Mange steder er der flerstemmighed. En sådan kan naturligvis opstå spontan, hvis grupper af de mange mænd kommer lidt efter andre i fremførelsen. Men det passer for »godt« sammen; der opstår ideligt velklingende dele af treklangen fra før, – og det passer igen såre vel til de Reesenske stryger-flimre-klange. Der er snydt, der er lavet falsk flerstemninghed.

Ved sangens slutning anvender Reesen imitation, igen af durtreklangen. Man kan se i sangstemmens næstsidste »takt«, hvorledes melodien går op med tonerne c' e' g'. Når sangstemmen når tonen g', begynder violinerne nedefra på tonen c'. Jeg har noteret det nedefra; treklangsfiguren føres nu højere op, hvorved der opnås en smart overgang til det følgende rent orkestrale stykke.

Trommesangstriden må have udgjort et problem for producerne, og vel også for Emil Reesen. En trommesangstrid var

Østgrønland, Tasiusaq, 1933.
 Mandsgruppe, med lederstemme.
 Ingen trommeledsagelse.
 Lydoptagelse: Oplysning mangler.

Pitch: c' = ca g. MM: ♩ = ca 83.
 Mono-pentatonik, inkomplet.
 Formtype A-1. (Form vist i v.3).
 Musikarr.: Emil Reesen.
 Tone: Poul Bang.
 Transskription:
 Michael Hauser, 1983.

Scene i filmen
 Palos Brudfærd.
 Sang ved kajakkernes hjemkomst.

1. *Stemmer fædes ind* *orkester: C-dur treklang*
 Strygere a-ya - a-ya-ya-ya-a-ya-ya a-ya-a

2. *Form:* tekst verskerne refrain
 a-ya-ya-ya-a-ya-a a-ya-a-ya-ya

3. tekst ya - ya - a-ya-a-ya-u-a a-ya-yo-a

4. ork: C6 ork: C
 tekst ya - a-ya-ya-ya-a-ya-ya a-ya-ya-a

5. tekst ya - a-ya-ya-a-ya-e-a a-ya-a

6. ork: am C *Barnestemme* *Barnestemme*
 tekst a-ya - a-ya-ya-ya-ya-ya ya-ya-ya

7. tekst ya - ya-ya-ya-a-ya-ya a-a-ya-e

8. tekst ya - ya-ya-ya-ya-a-ya-ya a-ya-a-e

9. tekst ya - ya-ya-ya-ya-ya-ya a-ya-ya-ya-ya

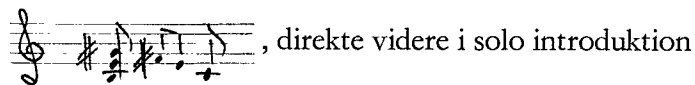
Til vers 9: Violiner ind: ork: C² C
 og videre.

Østgrønland, Tasiusaq, 1933.
Mandsstemme (Palo) med ledsagekor.
 Med trommeledsagelse af solisten.
 Lydoptagelse: Oplysning mangler.

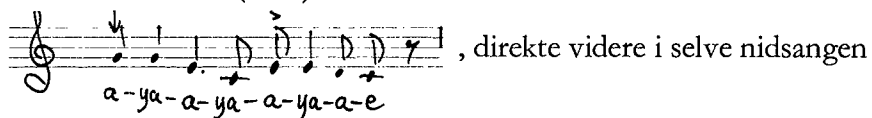
Pitch: c' = ca e. MM: ♩ = ca 69.
 Mono-pentatonik, inkomplet.
 Formtype A-1.
 Musikarr.: Emil Reesen.
 Tone Poul Bang.
 Transskription:
 Michael Hauser, 1983.

Scene i filmen
 Palos Brudfærd.
Nidvise i trommesangstrid, Palo-Samo.

Introduktion: Harpeslag efterfulgt af unisone violiner.

Solo introduktion (Palo).

Rekonstruktion af nidsang i trommesangstrid (Palo mod Samo).

Version 1 videre i refrain

Version 2

Version 1 refrain

Version 2

en lang procedure, der kunne vare i timevis. Så man har været nødsaget til at skære i det gjorde musikalske udgangsmateriale, – som det kunne være spændende at høre in extenso, uden afbrydelser. Ved nærlytning høres 4 brudsteder og dertil hørende mere eller mindre fikse sammensplejsninger. Reesen har ikke kendt strukturen i østgrønlandske sange, og det kan man ikke klantré ham, men hvorfor sørgede man ikke for – Reesen selv eller Knud Rasmussen, eller andre i staben – at en østgrønlandsk sanger blev rådspurgt. Han kunne have fortalt, hvor nye vers begyndte, og det var vel et rimeligt forlangende, at nødvendige skæringer ikke ødelagde sangens struktur, om man ville beholde en rimelig grad af ægthed.

I filmens amputerede udgave af trommesangstriden kan man udskille 3 vers. Det skyldes bl.a., at de østgrønlandske traditionelle sange normalt begynder hvert vers med et tekstudsagn efterfulgt af en »intern« musikalsk afrunding på de meningsløse stavelser ya-ya. Et sådant forløb forekommer 3 gange, med nogenlunde ens motivbenyttelse; i sangen ved kajakkernes hjemkomst ses dette formprincip gennemført og noteret vers efter vers. Hvert vers sluttes med en refrain-del, der udelukkende synges på ya-ya. I kajakkernes hjemkomstsang ses dette klart, vist i vers 3, og i nidsangen er der også en refrain-del på ya-ya. Men der hersker nogen forvirring i ledsagekoret, idet delvis forskellige motiver anvendes (se version 1 og 2 nederst i notationen). Dette passer ikke med den oprindelige udførelsespraksis, hvor san-

geren nøje indstuderede refrainet med sin familie og husstand, der så sekunderede ham under fremførelsen. Jeg har en formodning om, at denne nidsang er lavet til lejligheden og at ledsagekoret ikke var godt nok indstuderet, og for usikkert. Det forhindrer ikke, at kernen i sangen stammer fra en ægte gammel trommestridsang.

Effektmidler og pynt har Reesen heller ikke undladt i denne sang: Ved scenens begyndelse bringes et harpeslag; den grønlandske traditionelle solotromning som sangindledning var åbenbart ikke god nok. Den er ganske enkelt blevet strøget. Efter harpen kommer en nedgangsfigur i violinerne, der med sit tonevalg (en forstørret treklang) lader ane uvished (også harmonisk uvished) og dermed øger spændingen. Formidlet på denne forkerte måde indtræder så solo-mandsstemmen, Palo, med introduktion til sin sang. Der er klippet på en sådan måde, at versets midterdel kommer til at udgøre begyndelsen. Ja, ja.

På det dramatiske sted i scenens slutning, hvor Samo trækker dolken mod Palo, tilføjes en paukehvirvel – der altså høres *sammen* med den eskimoiske tromme – og så slutter trommesangen i mængdens forvirrede larm, der er lige så naturlig som de efterfølgende hornklange i orkestret er unaturlige.

Der burde aldrig være blevet givet grønt lys for denne urigtige gengivelse af et fremtrædende Inuit kulturelement. Det er stil-forbistring af værste slags. Reesen havde tydeligvis ikke tiltro til, at den ægte østgrønlandske trommesang var god nok.